

VIII. SJEZD

ÚSTŘEDNÍHO

SVAZU SLOVANSKÝCH NOVINÁŘŮ

V LUBLANI

VE DNECH 8. A 9. ZÁŘÍ R. 1908.

NÁKLADEM SJEZDU. — TISKEM DR. ED. GRÉGRA A SYNA
V PRAZE.

— 1908. —

Desetiletý jubilej prvního sjezdu slovanských novinářů v Praze.

Zpráva Jos. Holečka, podaná VIII. sjezdu slovanských novinářů v Lublani
8. září 1908.

Tímto sjezdem oslavujeme první sjezdový jubilej, desítiletý jubilej prvního sjezdu slovanských novinářů, jenž se konal v Praze r. 1898.

Nakreslím stručnými rysy vznik těchto sjezdů, jejich vykonanou práci, jejich účín na vývoj slovanského hnutí a jejich význam.

Myšlenka, aby svolán byl sjezd slovanských novinářů, vynořila se na podzim r. 1897 mezi českými kolegy v Praze. Hned se utvořil komitét, jenž především o návrhu uvažoval.

Tehdy bylo pole práce v oboru slovanské myšlenky pusto a opuštěno. Národové slovanští byli mezi sebou rozvaděni, byli bez styků přátelských, ano i společenských, na některých místech udávaly se výbuchy příkrého nepřátelství. Hlasatelé slovanské myšlenky ustupovali, uvědoměli Slované zoufali nad stavem slovanské pospolitosti. Zdálo se, že nikterak nebude možno svěsti za jeden stůl společnost, sestávající z členů různých slovanských národností.

Přes to, že nebylo valné naděje v zdar, český komitét učinil pokus, aby pro svou myšlenku získal novináře jiných slovanských národností v Rakousko-Uhersku. Pro počátek bylo uznáno nevyhnutelným omeziti se na území soustátí rakouského. Tím ale nikterak nebylo obmyšleno vtisknouti slovanské myšlence pečeť této říše a dáti jí ráz vylučnosti.

Na dotazy českého komitétu se všech stran odpověděno příznivě. Poláky s Čechy zblížila krátká, bohužel! era Badianova a v Záhřebě omladina chorvatská i srbská vydala již společnou práci památný sborník »Narodna Misao«, jenž byl šťastným počátkem společného působení Chorvatů se Srby.

Když se nám s těchto dvou stran dostalo souhlasu, bylo zabezpečeno, že sjezd slovanských novinářů bude moci býti vykonán. Účastenstvím Slovinců a Slováků byli jsme jisti.

Nyní nastal úkol sestaviti program prvního sjezdu. Dali jsme naň referáty o vývoji a současném stavu žurnalistiky u každého na sjezdě zúčastněného slovanského národa, což bylo prvním

a nevyhnutelným krokem ku vzájemnému poznání odbornému i k otevření pohledu do veřejného života každého z našich národů. Prosbě naší, aby v žádném referátě nebylo nic obsaženo, co by bylo na újmu druhému bratrskému kmenu, všichni referenti ochotně vyhověli.

Komitét ale už tehdy měl na mysli pořádati sjezdy další, podaří-li se prvý. To znamená dáti slovanskému novinářstvu organizaci a vůdčí zásady veřejného působení v duchu slovanském k svému i obecnému slovanskému prospěchu.

Před námi byla zkušenost, že velké a dalekosáhlé programy slovanské se neosvědčují, že plodí nová nedorozumění a často i lité boje, v nichž je mlha cílem a větrný mlýn nepřítelem. Odstavili jsme všechny takové programy jako neprospěšné obecnému dílu a řekli jsme si: Zapotřebí je v stycích slovanských stanoviti minimu požadavků na jedné straně a minimu obětí na druhé; tím způsobem se i mezi rozvaděnými národy najdou styčné plochy a stykem šťastně započatým v dalším vývoji věci dospěje se k vyrovnání sporu k obapolnému prospěchu sporných dotud stran.

Přihlíželi jsme ku stykům a potřebám ideálním i praktickým a pro obojí jsme vypracovali zásadná pravidla, jež jsme prvému sjezdu předložili ve formě resolucí. Resoluce byly prvním sjezdem přijaty jednomyslně a nadšeně. Přijmutí jejich mělo charakter slavného slibu, že všichni bez rozdílu budeme se jimi spravovati jak ve vzájemných stycích, tak i při přetřesu specialních otázek slovanských, a tak i při upravování poměrů mezi jednotlivými národy slovanskými.

Hledající ty normy, přihlíželi jsme k potřebám ideálním i praktickým.

Při prvních vyšli jsme ze stanoviska individualné rovnosti a občanské rovnoprávnosti i rovnocennosti. Obojí je sice všem národům tohoto soustátí zaručeno základními zákony, ale ve skutečnosti jest jinak, protože naši národní odpůrci nechtějí Slovanů podle sebe uznati ani za rovné, ani za rovnoprávné. My za svou rovnost a rovnoprávnost stále ještě musíme bojovat a máme je pouze v té míře, jak jsme svými silami dovedli si vybojovat. Protože síla naše je rozličná, jest i míra rovnosti a rovnoprávnosti u každého z našich národů rozličná, poměrná, ano někteří, jako Slováci, vůbec ji nemáme. I zavázali jsme se, že v té příčině silnější budeme podporovati slabší a ujímati se jich naproti jejich národním protivníkům i naproti vládám. Co se toho týče, zajisté si plného uznání všeho Slovanstva zasloužil národ český za své věrné a obětavé pomahání svým bratřím na uherském Slovensku.

V prvé resoluci své uznali jsme a prohlásili, že Slované mají starých krivd zapomínati a nových si nečiní, že v obraně i dobývání společných práv, v hájení společných zájmů a domáhání společných prospěchů budou solidární, že bez újmy svého

zvláštního přesvědčení a citu odhazovati budou vše, co je dotud dělilo a různilo. Prohlásili jsme, že si nežádáme panovati nad jinými, ale odmítáme všeliké nadprávi jiných a houževnatě se brániti budeme proti všelikému násilí a v té obraně státi budeme všichni za jednoho.

V uplynulém desítiletí možno s potěšením zaznamenati dva fakty zblížení v duchu našich zásad. V Hališi nastal potěšlivý obrat v poměru Poláků k Rusům tak zv. staroruské strany, a na jihu tolikéž mezi Chorvaty a chorvatskými Srby. Koalici chorvatsko-srbskou měli jsme již příležitost pozdraviti předloni o sjezdu v Opatii a přáti jí zdaru. Ale již v prvých dobách trvání této koalice ukázalo se, jak náramně protivníkům Slovanů o to jde, aby se nikdy nesmířili a svádami svými stále své síly drobili a umenšovali, a sílu svých odpůrců týmž poměrem zvětšovali. Koalice chorvatsko-srbská byla vehnána uher-skou vládou v tuhý boj, který na straně koalice ničím zaviněn nebyl. Naopak dlužno konstatovati, že koalice vyšla Maďarům v ústřety s důvěrou, že jí bude možno společně s nimi pracovati, společné zájmy vyhledávati a hájiti. Koalice, takto se Maďarům přiblížujíc, byla naplněna týmž mírným a smírným duchem slovanským, jenž spojil nás. Na bojích, kterými je právě utkána chorvatsko-srbská koalice, jasně vidíme rozdíl ve zbraních slovanských a protislovanských. Šlechetné a rytířské nejsou to zbraně, když celá část národa, obývající v tomto soustátí, v jehož obraně vždycky stála neohroženě a obětavě, osočena je z vlastizrády a muži i ženy, starci i děti vláčeni jsou do žalářů — proč? Proto jedině, že dva slovanští bratři, nepřátelskými intrikami dlouho proti sobě štvaní a nepřátelsky se potírající, naplnění jsou náhle duchem slovanské lásky a jednoty, zapomínají starých křivd a podávají si pravice k společné práci i obraně. Co je tak krásné a chvalitebné, ale i prosté a přirozené, je zde vykřikováno za zločin. Zbraně, zdvižené na hlavu koalice, jsou příliš nízké, aby mohly dosáhnouti cíle. Takovými zbraněmi se nerozbije spravedlivé národní dílo, nýbrž naopak jimi se mu v konci konců slouží na hanbu a škodu těch, kdož o ně uložili. Tak bude i v boji chorvatsko-srbské koalice. To své přesvědčení můžeme ohroženým a pronásledovaným bratřím v Chorvatsku vysloviti.

Zmíniti se dlužno ještě o jednom skutku, kde veliké a krvavé křivdy zapomenuto, a to ne po dlouhém a únavném hledání odvety, nýbrž hned, v tomtéž okamžiku, co krvavá křivda učiněna. Zmínka tato se týká křesťansky vznešeného a slovansky správného skutku Polky, hraběnky Ondřejevy Potocké, vdovy zavražděného ve Lvově haličského místodržitele, jež nad mrtvolou milovaného muže vrahovi jeho odpustila a zasazuje se, aby mu odpustilo i právo udělením amnestie. Skutek paní hraběnky Potocké nelze považovati za soukromý; on ani není mravným majetkem pouze polského národa, nýbrž náleží všemu Slovanstvu

jako jeden ze stkvělých a památných jevů lepší stránky slovanského srdce.

Při prvním našem sjezdu přijata také norma pro hospodářskou činnost slovanskou. Stalo se to resolucí, kterou dnes třeba doslovně opakovati:

»Sjezd slovanských novinářů v Praze dne 19. června 1898 prohlašuje, že uznává za nutné, aby Slované podali si ruce také ku společné obraně svých zájmů hospodářských. K tomu nás dovedou cesty dvě: všestranný rozvoj našich hospodářských a výrobních děl, jež chceme všemožně podporovati, a ochrana vlastní práce i ovoce jejího. Ač neuznáváme, že by prosté hospodářské theorie měly platnost pro všechny doby a poměry, pro všechny státy a národy, přece v uvážení toho, že do našich zemí stále mocněji se deře cizí zahraničný kapitál, jehož cílem je zmocniti se veškeré výroby u nás a donutit nás i k tomu, abychom museli býti jejími konsumenty, uznáváme, že je nám naproti cizímu hospodářskému tlaku užiti té myšlénky, která je základem politiky ochranného cla. Potřeba ta je tím naléhavější, čím méně naše vlády činí k zastavení této hospodářské invase ze západu. I prohlašujeme, že budeme všemi silami i prostředky působiti k tomu, aby jednak slovanská výrobnost se zvýšila a zdokonalila, jednak že nabádati budeme slovanské konsumenty, aby při stejné dokonalosti a ceně výrobků, i za stejných úvěrových a platebních podmínek dávali přednost výrobkům slovanským. Tím působem doufáme vycvičiti slovanské produktivné síly ku zdravé konkurenci s produkcí cizí. Nemenší pozornost věnovati chceme tomu, aby cizí kapitál neodnímal našemu slovanskému rolnictvu půdu pod nohama, aby půda slovanská, když už držitelé její se mění, zůstávala v rukou slovanských. K dosažení tohoto cíle je zapotřebí nejen jistých finančních opatření, nýbrž i toho, abychom národy naše nabádali k horlivému milování této rodné půdy, jež tvoří naše krásné vlasti.«

Uvedení plného znění tohoto pravidla při dnešní příležitosti vidí se záhodným proto, abychom připamatovali sobě i jiným, že jsme se již před desíti lety zabývali otázkou slovanskou také po stránce hospodářské čili praktické. Iniciativa v této příčině přináleží tedy nám, a že to dosud všude nebylo dobře známo a na vědomí vzato, vyplývá z toho, že myšlenka slovanská stále si získává nové vyznavače a bojovníky, z čehož se upřímně radujeme.

My v resolucích prvního sjezdu postavili pravidla ideálně povahy na první místo a pravidla praktická na druhé, abychom naznačili, že praktičnost dáváme v službu idey. Kdyby bylo naopak a idea byla dána za pomocnici pouhé praktičnosti, není pochyby, že bychom brzy dospěli k smutným zkušenostem. Praktická činnost kteréhokoli slovanského národa, hospodářsky vyvinutějšího a bohatšího, kdyby se vrhla, nežijena myšlenkou vzájemného i obecně slovanského prospěchu nejen hmotného, nýbrž

i duchovního, do užší vlasti druhého slovanského národa, ničím by se nelišila od té invase cizího kapitálu, obchodu a průmyslu, které za nutno uznáváme, dáti vydatný odpor. A národ, invasí takovou přepadený, byl by nucen brániti se podobně, jako my se bráníme, a ten, kdo měl býti jeho bratrem, slul by mu cizincem a vetřelcem. Týž jev bychom uviděli, kdyby kapitál a obchod jednoho slovanského národa na praktické cestě do užší vlasti jiného slovanského národa přicházel jako spojenec ciziny a cizoty, proti které vedeme a organisujeme společnou obranu.

Idealné vodítko při činnosti praktické zadrží nás, abychom nebyli strženi do záhubných proudů národního šovinismu, jímž se před našima očima tak neslavně vyznamenávají Němci a Maďaři. Vydáváme sice heslo »Svůj k svému«, ale vysvětlujeme, že ten našinec, jehož hospodářskou činnost podporovati pokládáme za povinnost svou, musí vyhovovati týmž podmínkám dovednosti, solidnosti a úvěru, jako klademe nenašinci. V tomto pravidle je záruka postupného, pravidelného rozvoje slovanských živností, průmyslu i obchodu, jakož i zdravé konkurence s cizinou.

V hospodářské resoluci naší stojí: »K dosažení tohoto cíle je zapotřebí jistých finačních opatření.« Slovy »jistá finanční opatření« rozuměli jsme takový peněžný ústav, který by vládl potřebnými k tomu fondy a sloužil by slovanské myšlence, účinkuje rozumným a promyšleným způsobem na rozvoj duchovních i hospodářských sil slovanských národů. Vlastním povoláním našim není organisování hospodářské činnosti a proto s naší strany za celé desetiletí nebylo učiněno jediného kroku v tomto směru kromě zmíněného impulsu. Tím více nás potěšilo, že slovanská konference v Praze, nedávno konaná, dala neurčité myšlence naší určitý tvar a usnesla se založiti velký slovanský bank. Zřízení slovanského banku možno prohlásiti za velikou a neodkladnou potřebu všeho Slovanstva a pražská slovanská konference dobude si nemalé slávy, když slovanský bank bude prvním plodem její činnosti.

My tedy praktickými cestami chceme jíti za ideálními cíli, ale ideály nikterak nehodláme obětovati praktičnosti. Avšak uznáváme, že k ideální práci je zapotřebí reálné znalosti půdy, poměrů, všech okolností, podmínek a dat. Třeba si nemást ideály s illusemi. Ideály věrně chováme, avšak illusi sobě neděláme a buditi jich nechceme. Illuse jsou nepřekonatelnou překážkou pozitivné práce.

Vizme příklad. Poznání skutečného stavu, v kterém se v přítomnosti nachází národ český je Slovanům znemožněno tím, že přicházejí k nám s illusemi. Dříve Slované měli o nás předsudky, najednou mají illuse. Illuse je totéž, co předsudek, jenže v optimistickém smyslu. Realné pojmání věcí musí býti prosto i předsudku, i illuse. K nám Slované přicházejí i odcházejí s dojmem, že jsme národ mocný, silný a dokonce veliký a šťastný. A my nejsme nic takového. Nejsme národ mocný, neboť nemáme

moci, abychom dovedli, aby platné zákony v naší odvěké vlasti byly závazny i pro naše protivníky, dělicí se s námi o naši domovinu. Nejsme silni, nemajíce síly tolik, abychom byli rovnoprávními občany na celém území tohoto soustátí, jak nám na to právo dávají základné zákony, ani tolik, aby český člověk a český jazyk požíval rovného práva všude v zemích koruny české. Národ, kterému se odpírají primitivná a zaručená práva, aniž se může dovolati jich ochrany od úřadů, které proti zákonům revoltují, ani od vlády, jež k tomu mlčí a jen rameny krčí — takový národ sám sebe nemůže nazvati šťastným, nýbrž hluboce nešťastným a nejhlouběji v duši raněným, že takovými umělými a věčně znova se opakujícími spůsoby je nucen vyčerpávati své nejlepší síly zoufalým bojem na obranu svých posic, aniž je může obrátiti k plné a ctné práci tvůrčí. A nejsme ani národ veliký a nemáme nároků, abychom tak byli nazýváni. Jsme tak velcí, jako jsme. V Písmě se praví, že nikdo není s to, aby se učinil o loket větším. Ani národ není s to. My teprve slovanskou myšlenkou cítíme se velikými, mocnými a silnými — cítíme se takými v Slovanstvu a doufáme, že v slovanské práci dojdeme i štěstí.

Nejvyšším výsledkem, nejplnějším ovocem ideální i praktické činnosti je založení svého samostatného státu. Nemnozí z národů slovanských dospěli svou dějinnou prací k takovému výsledku. Na těch, kteří se samostatného státu dodělali, jest, aby milovali dílo svých dějin a stále je zdokonaľovali podle potřeb a požadavků doby; a těm slovanským národům, kteří samostatného státu nemají, vzbízí v poměru k prvním povinnost, aby bez závislosti pohlíželi na jejich samostatnost a snad i sílu, aby s láskou stopovali jich rozvoj; octnou-li pak se bratři státně samostatní v bojích se zahraničným nepřitelem nebo v krísích vnitřních, aby se tomu zlomyslně neradovali, nýbrž jim loyálně pomocni byli k vybědnutí z krise, ač jejich pomoc sotva může záležeti v něčem jiném, než v upřímném soucítění a jeho projevech tu radami, tu varováním. Tuto mravnou povinnost Slované státně nesamostatní uznávají musejí tím spíše, že ve své nesamostatnosti chtějí setrvati, nebo že své státní samostatnosti dobrovolně se vzdali, aby společnou obětí utvořili státní obec, soustátí, jež považují také za produkt své státotvornosti. Z poměru jedněch ke druhým a všech ku všem vyplývá povinnost vzájemné úcty a ochrany.

Takové věci pochopení objevilo se letos u Poláků v poměru k státu ruskému. Poláci prohlašují, že jest jim třeba ochrany ruského státu a přejí si proto, aby ruský stát byl mocný, dobře spořádaný, doma svobodný a vně vážený i obávaný, k čemuž také přispívati chtějí svým umem, statkem i krví. Taková prohlášení se strany polské bylo čísti v časopisech i politických brožurách, a zvláště slyšeti je bylo na slovanské konferenci v Praze. Při všem vřelém ohlase, kterého projevy, na této konferenci ve prospěch vyrovnání ruskopolského učiněné, došly u Poláků, bylo znamenati stesky jejich do toho, že pražská konference určité ne-

vyjádřila, co by Rusko Polákům mělo dát, či lépe řečeno vrátit. Náš sjezd se může pokládati za oprávněna pronést v té příčině své slovo. Jsem přesvědčen, že náš sjezd svorně jako jeden muž vroucně si přeje, aby ruský stát království polskému dal zemskou a obecní samosprávu a školství s národním polským jazykem.

Učinil jsem obzor po věcech slovanských v uplynulém právě desetiletí. Ohlédneme-li se nazpět k stavu, v kterém se myšlenka slovanská nalézala před desíti lety, a porovnáme-li jej se stavem nynějším, musíme konstatovati veliký pokrok v slovanském myšlení a veliký rozvoj v slovanských poměrech. Dříve Slovanstvo bylo jak ospalé. Když se někdo z ospalosti probudil, honem a již mechanicky opakoval stará hesla. Zjistěte skončil zvoláním: Milujme se! Poznejme se! — ale nikdo se v Slovanství nemiloval a nikdo neměl touhy poznati se s druhým.

To se nyní rychle a potěšitelně mění a my, slovanští novináři, kteří se těchto sjezdů zúčastňujeme, můžeme si s uspokojením přiosobiti zásluhu iniciativy v tomto blahodárném a nadějném obratu. Ale sjezdy naše staly se nad to školou, v které slovanské novinářstvo učí se navzájem poznávati své země, jejich obyvatelstvo a poměry. Tu se navazují mnohonásobné přátelské styky a připravuje se půda bohatšímu společnému působení v budoucnosti.

Naším sjezdům bylo vytýkáno, že v sobě shromažďují přívržence všech politických stran, i sobě nepřátelských, čímž prý se sjezdům znemožňuje práce; lépe prý by bylo svolávati přívržence týchž stran u všech slovanských národů a s nimi se dohodovati o společné práci, jež jen tak by byla možná.

Na to třeba odpověděti. Strany, mající stejná jména, nemají u všech slovanských národů stejné snahy, zásady a program; a kdyby se jejich přívrženci na krásně sešli za účelem dohody o společné práci, přesvědčili by se o malé možnosti toho, což vyplývá z různosti místních poměrů.

Nám naproti tomu jeví se velmi věci prospěšným, že sjezdů našich se zúčastňují všechny strany všech slovanských národů kromě těch, které mají snahy výslovně Slovanstvu nepřátelské. Je zapotřebí takového místa míru a vzájemné úcty ke každému přesvědčení, sebe víc odchylnému od našeho, jen když poctivému. Na takovém místě zajisté všechny protivy budou se mírniti, a zmírnění to se přenese i do slovanské veřejnosti.

Počátek nového desetiletí trvání našich sjezdů ohlašuje se tím, že výborem vypracovány a vládě ku schválení podány stanovы všeslovanského svazu novinářů. Tato organizace by měla právo přijímati za členy také zahraničné jednoty slovanských novinářů a pořádati sjezdy ve všech zemích slovanských. Bude-li této velké organizaci dán legální vznik, činnost naše ovšem bude se moci rozvinouti nepoměrně bohatěji, než dosud, ale bude dán také příklad Slovanům jiných životných povolání, jak se organizovati na půdě kulturné.

Až pak budou skutkem podobné organizace slovanských spisovatelů, belletristů, učenců, umělců, všeho druhu živnostníků a průmyslníků a širé území Slovanstva pokryje se jejich sítěmi, nastane živé kulturní proudění, výměna myšlenek i výměna tovarů, a Slované bez politických převratů, při zachování politického statu quo budou sjednoceni, protože budou mít společný život, ožívovaný prouděním společné krve, a což hlavní: budou mít společné slovanské srdce. Organizace jiných oborů pořádati budou pravidelné sjezdy po našem příkladě, doplňovati a rozšiřovati svou znalost slovanských zemí a národů a přiváděti k sobě pořád nové členy, probuzené k slovanskému vědomí. Ze vzájemných styků všech těchto organizací vznikla by společná rada, jednotící orgán, jež měl na mysli A. Borzenko, podav pražské slovanské konferenci k uvážení svůj návrh na zřízení »všeslovanské rady«, jenž tam byl zůstaven bez povšimnutí.

Nám Slovanům není třeba velikých programů, nýbrž živých styků, všemi směry rozvětvených.

Aby se tato činnost neminula cíle, dlužno zpředu na jedno upozorniti: všechny styky slovanské musejí být osnovány na základě vzájemnosti, na základě »do, ut des«. Naprosto by selhalo, kdyby Slované západní proudně se rozešli do zemí Slovanů východních a jižních s tím heslem, že je oblažiti chtějí kulturou západní a ku sféře západní kultury připojiti. Jako chceme při budování slovanské organizace nedotknout nechati status quo politický, musíme jej zachovávat i v příčině kultury, jinak bychom se brzy dočkali živelné reakce proti slovanským kulturtregerům, kteří by Slovanům navštíveným nebyli o nic milejší kulturtregeri cizonárodních. Samobytná kultura Slovanů východních a jižních je vzácný jejich poklad, neznámý na Západě; ji nesmějí jiní Slované zholat rušiti, nýbrž z jejich živých pramenů musejí svoji kulturnou tvořivost osvěžovati. Zejména od všeliké náboženské propagandy dlužno varovati a za její zbraně se nepropůjčovati.

Tak po desíti letech vidíme, že símě, které jsme tehdy na prvním sjezdě nesmělou rukou v zemi vložili, vzhází bujným ošením. Slovanským novinářům zajisté je to nejryzejším potěšením a povzbuzením, aby stále a vytrvale kráčeli v čele slovanské práce.

Referát o české (slovanské) tiskové kanceláři pro sjezd slov. novinářů v Lublani 1908.

Podnět k zřízení slovanské tiskové kanceláře dán byl na prvním sjezdu slovanských novinářů, jenž se odbýval v Praze v červnu r. 1898.

V resoluci se doporučovalo zřízení svazu za účelem organisace vlastní informační a zpravodajské služby novinářské.

„Zařízení takového svazu, jenž by za účel měl vzájemné informování slovanských časopisů způsobem nestranným a spravedlivým, jest nevyhnutelné; činnost jeho zahrnuje v sobě jak službu novinářskou na základě vzájemné výměny ověřených sdělení, tak i dle moderních potřeb zorganizovanou rychlou a účinnou službu zpravodajskou.“

Právě deset let uplynulo od přijetí této resoluce a usnesení sjezdů slovanských novinářů dosud nebyla vyplněna, slovanská tisková kancelář dosud není uskutečněna.

O příčinách, proč ještě nebyla zřízena slovanská tisková kancelář, podrobně bylo referováno na posledních sjezdech slovanských novinářů.

Mezi nimi nemohl se uvést nedostatek práce a nedostatek porozumění v kruzích českých novinářů. Naopak právě tito a zejména výbor pro zřízení slovanské tiskové kanceláře pracovali s velikým porozuměním pro zřízení slovanské tiskové kanceláře v dobách, kdy nezdar stíhal nezdar.

Na každém sjezdu znova a znova předkládány byly resoluce a bylo žádáno, aby slovanští novináři podali nám pomocnou ruku, bychom konečně zahájit mohli práci ve slovanské kanceláři.

Teprve když resoluce, žádající zřízení výborů ve všech slovanských zemích, žádající jmenování delegátů, kteří by s naším českým výborem byli ve stálém spojení, byly sice odhlasovány, ale nesplněny — odhodlal se výbor pro zřízení slovanské tiskové kanceláře pracovat nejprve k uskutečnění české tiskové kanceláře a postavit tak slovanskému novinářstvu před oči vzor, dle něhož by byly podobné kanceláře zřízeny ve všech zemích slovanských a konečně spojeny v jedinou slovanskou tiskovou kancelář s odbory ve všech slovanských zemích.

O tom, s jakými obtížemi setkal se náš český výbor hodlaje tuto myšlenku provádět, referováno bylo podrobně na posledním sjezdu v Uherském Hradišti ve dnech 8., 9. a 10. září 1906.

Výnosem ministerstva vnitra a obchodu ze dne 7. března 1902 zařaděny byly telegrafní agentury mezi koncesované živnosti. Proto bylo třeba nejprve dosáhnout koncesse.

Žádost o udělení koncesse, již jménem výboru podal pan Prokop Grégr, byla zamítnuta, rovněž tak žádost p. JUDra Jar. Preisse výnosem ze dne 6. února 1906.

Z tohoto rozhodnutí odvolal se p. Dr. Preiss k c. k. ministerstvu obchodu, ale bezvýsledně.

Po té dle usnesení výboru podána byla žádost o udělení koncesse p. J. Hovorkovi, bývalému redaktoru. Dosud však více nežli půl druhého roku se čeká na její vyřízení.

K zahájení činnosti české tiskové kanceláře jest třeba kapitálu nejméně 50.000 K dle rozpočtu, jenž byl v našem českém výboru vypracován.

Dosud přijato bylo na příspěvcích 16.040 K 04 h. Úroky Městské spořitelny, kdež sebrané příspěvky jsou uloženy, obnášely 2334 K 32 h. Vydáno bylo celkem 2399 K 85 h. Zbývá tedy 15.974 K 51 h.

Obnos tento však jest zcela nedostatečný k zahájení činnosti a proto tiskový výbor obrátil se několikrát na veřejnost, na okresní a obecní zastupitelstva atd. se žádostí, aby akce naše byla podporována.

Na posledním sjezdu slovanských novinářů v Uherském Hradišti z 1906 přijata byla následující resoluce:

„Sjezd slovanských novinářů, konaný v září 1906 v Uherském Hradišti, usnáší se na tom, že má být dále pracováno k uskutečnění české (slovanské) tiskové kanceláře, jejíž potřeba jest prokázána, stále a stále se opakujícími lživými, zlomyslnými a nepřátelskými zprávami o politickém a kulturním životě Slovanů v tomto soustátí, žádá dále všechny slovanské listy, by výbor pro zřízení české (slovanské) kanceláře morálně podporovaly v jeho činnosti, a obrací se na veřejnost slovanskou se žádostí, by neodepřela pomocné ruky novinářům, kteří, řídíce se heslem slovanské vzájemnosti a vedení ideálními snahami, hodlají očistit v cizině zlojnými pomluvami zlehčené naše jméno.“

Bez pomoci celé slovanské žurnalistiky, bez podpory veřejnosti a zejména kruhů politických a významných institucí hospodářských není možno uvést v život českou a slovanskou tiskovou kancelář.

Proto s povděkem uvítal výbor pro zřízení české tiskové kanceláře pozvání, jehož se mu dostalo od pořadatelů přípravného slovanského sjezdu k rokování o otázce organizace slovanské žurnalistiky.

Dne 16. července referoval dr. Kramář o tomto předmetu na Slovanském sjezdu.

„Vzhledem k značnému počtu různých návrhů referent pokládal za nutné, aby tyto referáty byly přikázány užšímu komitétu, jenž by se mohl co nejčastěji

scházeti. Komitét má být zodpovědný vůči celé slovanské veřejnosti, pod jejíž kontrolou se bude též nacházet. Komitét má sestávat z 2 Rusů, 2 Poláků a po jednom Čechů, Bulharu, Srbu, Chorvatu a Slovinci. Dále má komitét pečovat o to, aby v každém význačném slovanském středě se utvořil zvláštní spolek slovanské vzájemnosti, jenž by byl jaksi ústředím pro slovanskou akci v té oné zemi. Každý spolek slovanské vzájemnosti měl 5 odborů, najmě: 1. kulturní, 2. ekonomický, 3. turisticko-informační, 4. sokolský, 5. žurnalisticko-organisační.

Tyto odbory by vždy propracovaly určité návrhy a předložily je potom svému spolku slovanské vzájemnosti. Spolky by se nacházely ve stálém spojení s ústředním slovanským komitétem. Komitét má se starat též o organizaci slovanské žurnalistiky, o utvoření svazu slovanských žurnalistů. Na důvěrné schůzi se zástupci výboru pro zřízení české (slovanské) tiskové kanceláře, dne 16. července 1908, bylo usneseno, že nutno utvořit zvláštní telegrafickou kancelář za účelem správného informování slovanské žurnalistiky a celého světa o slovanských událostech. Hlavní z podaných návrhů vyzněl v ten smysl, že organizací telegrafické kanceláře má být pověřen Svaz rakouských slovanských žurnalistů. (Nár. Listy, 17. července 1908.)

Tímto důležitým usnesením Slovanského přípravného sjezdu dostává se práce ke zřízení české (slovanské) tiskové kanceláře do nového období.

Nutnost jejího zřízení neuznávají pouze novináři, nýbrž i politikové všech slovanských národů na sjezdu zastoupených.

Možno vyslovit naději, že za jejich spolupůsobení podaří se 1. vymoci na rakouské vládě koncessi k zřízení telegrafické kanceláře, 2. shromáždit dostatečný kapitál k zahájení činnosti.

Uplynula doba desítileté práce slovanských novinářů a zejména českého výboru pro zřízení slovanské tiskové kanceláře, v kteréžto době pouze novináři starali se o provedení resoluce prvního sjezdu z r. 1898.

Vzdor různým překážkám, vzdor nepřízni vládních kruhů nepřestalo se pracovat a usnesením přípravného sjezdu slovanského nastává nové období společné práce novinářů s povolanými slovanskými politiky.

Na co nestačily síly novinářů, to provede společné úsilí. Není také možno, abychom při dnešním rozmachu slovanské myšlenky ponechávali i na dále zpravování slovanské žurnalistiky i ciziny o našich záležitostech kancelářím cizím a nám nepřátelským.

Bez slovanské tiskové kanceláře není zabezpečena myšlenka vzájemnosti slovanské!

Jen slovanská tisková kancelář bude udržovat nejužší styky mezi slovanskými národy, jen tato může s úspěchem čelit systematické práci nepřátelských nám kancelářů, jejichž úkolem jest umlčovat a očerňovat v cizině vše, co jest slovanského.

Mají-li být provedena usnesení přípravného sjezdu slovanského, pak v první řadě se musí přikročit k uskutečnění slovanské tiskové kanceláře. Doufejme, že v zájmu nejen Slovanů v tomto soustátí, ale i v zájmu všech slovanských národů stane se tak v době nedaleké.

P. Grégr.

Всеславянская Библіографія.

Докладъ Съѣзду Славянскихъ Журналистовъ, 8—10 сентября 1908 года въ Люблянахъ, Александра Александровича Борзенко, Россія, Одесса, Дерибасовская ул. N. 9.

Позвольте мнѣ представить на разсмотрѣніе Съѣзда Славянскихъ Журналистовъ предложеніе издавать »Всеславянскую Библіографію«, куда вошли бы наименованія всѣхъ сочиненій, издаваемыхъ въ славянскихъ земляхъ, съ краткими о нихъ отзывами научной критики.

Книжное богатство, созданное литературой всѣхъ славянскихъ народностей, не можетъ быть оставлено безъ вниманія. Сохраняясь въ бібліотекахъ, произведенія славянскихъ писателей должны быть вносимы въ періодически издаваемую »Всеславянскую бібліографію«, откуда съ ними могли бы знакомиться всѣ, интересующіеся славянской литературой.

Если до сихъ поръ еще не существуетъ у Славянъ правильной постановки дѣла записи всѣхъ издаваемыхъ произведеній славянскихъ писателей, — это можетъ быть объяснено новизной у всѣхъ цивилизованныхъ народовъ правильной постановки бібліографіи.

Не только славянскіе народы запоздали введеніемъ правильно постановленнаго дѣла бібліографіи. »Уже давно замѣчено, пишеть въ 1906 году издающаяся въ Парижѣ »Revue des Bibliothèques«, что культъ книги сталъ почти столѣтіе тому назадъ отличительной чертой англо-саксонской и германской расы. Сознаніе этого становится въ настоящее время болѣе нежели когда либо очевиднымъ и унижительнымъ, въ виду того, что народы латинской расы

пренебрегая великими книгохранилищами, не умѣя устроить народныя библіотеки, кажутся относящимися безъучастно и равнодушно къ тому, что составляетъ одинъ изъ главнѣйшихъ элементовъ ихъ высокой культуры и ихъ неизблѣмую славу».

Приведенное мнѣніе о состояніи библіографіи въ Франціи заимствовано мной изъ брошюры «L'état actuel de l'organisation Bibliographique internationale», Bruxelles, au siège de l'institut international de bibliographie, page 9, авторъ которой поэтому поводу говоритъ: «не смотря на преувеличенный пессимизмъ этихъ словъ нельзя не признать, что Франція, въ виду ея блестящаго прошлаго, могла бы сдѣлать много лучше въ области библіографіи нежели то, что ею совершенно въ эти послѣдніе годы».

Насколько трудно и важнѣе съ тѣмъ важно и значительно дѣло библіографіи, свидѣтельствуеетъ то обстоятельство, что для правильной его постановки въ международномъ смыслѣ, гдѣ были бы представлены литературы всѣхъ народовъ, — потребовалось учредить 2 сентября 1895 года въ Брюсселѣ особый Институтъ Библіографіи — Institut International de Bibliographie, который составилъ къ 31. декабру 1905 года генеральный инвентарь на карточкахъ литературныхъ произведеній, распределенныхъ по именамъ авторовъ, по содержанію и по періодическимъ изданіямъ, содержащій семь миллионовъ (7,000.000) справокъ. Дальнѣйшія подробности о трудахъ международного института библіографіи въ Брюсселѣ содержались въ брошюрѣ „Notices sommaires sur les Institutions Internationales ayant le leur siège en Belgique“, Bruxelles, rue du Musée, I., page 14—16.

Знакома подробно съ учрежденіемъ и дѣятельностью международнаго института библіографіи въ Брюсселѣ, я имѣю въ виду указать Съѣзду Славянскихъ журналистовъ въ Люблянѣ 8. сентября 1908 года на то обстоятельство, что, не смотря на всеобъемлемость своихъ справокъ, число которыхъ къ 31. декабру 1905 года достигло семи миллионовъ (7,000.000) карточныхъ замѣтокъ, — международный институтъ библіографіи въ Брюсселѣ не имѣлъ возможности включить въ свои труды свѣдѣній о славянскихъ литературахъ.

Въ »сводной таблицѣ по языкамъ« — »table sommaire polyglotte« — отведены отдѣльные рубрики языкамъ французскому, германскому, англійскому, испанскому и итальянскому, но ничего не упоминается о литературныхъ произведеніяхъ на языкахъ славянскихъ*).

Очевидно пробѣлъ этотъ происходитъ отъ того, что международный институтъ библіографіи въ Брюсселѣ не располагалъ свидѣніями о славянскихъ литературахъ, которые могли бы быть доставлены только »Всеславянской библіографіей«, вопросъ объ изданіи которой я предлагаю обсудить настоящему Съѣзду Славянскихъ журналистовъ.

По постановленію Одесской Городской Думы въ маѣ мѣсяцѣ 1893 года изъ пожертвованныхъ одесской городской библіотекъ Магистромъ Гражданскихъ Правъ Александромъ Александровичемъ Борзенко книгъ былъ образованъ особый отдѣлъ имени жертвователя. Къ 1904 году изданъ былъ каталогъ книгъ отдѣла имени А. А. Борзенко, который »не перестаетъ пополнять отдѣлъ своего имени«, какъ говорить замѣтка, напечатанная въ началѣ каталога.

Но пополняя отдѣлъ моего имени книги при Одесской Городской Библіотекѣ, я лишенъ возможности пополнить книгами, издаваемыми на славянскихъ языкахъ, за неимѣніемъ надлежащихъ о нихъ свѣдѣній, такъ какъ не существуетъ »Всеславянской Библіографіи«, изъ которой можно было бы узнать о вновь изданныхъ на славянскихъ языкахъ книгахъ.

Въ подобномъ же затруднительномъ положеніи находятся тѣ многочисленные славяне, которые живутъ внѣ предѣловъ своего отечества. Покидая по какимъ бы то ни было причинамъ свою родину, славяне среди иностранцевъ, между которыми имъ приходится жить, не утрачиваютъ своихъ національныхъ свойствъ. Мнѣ привелось быть свидѣтелемъ въ Америкѣ, во время всемірной выставки въ Чикаго, въ августѣ мѣсяцѣ 1893 года грандіозной славянской демонстраціи, длившейся въ теченіе цѣлаго дня, почему и день этотъ носилъ названіе »Bohemian day« — »день Чеховъ«. Славянамъ, живущимъ въ Америкѣ, и, какъ видно изъ приведеннаго, живо сознающихъ свое національное значеніе, —

*L' Institut international de Bibliographie. Notice. — Catalogue. Bruxelles, 1908. Page 40. — А также »Bibliothèque Collective des Sociétés savantes«, Bruxelles, 1908, p. 32. —

важно имѣть свои бібліотеки съ славянскими книгами, свѣдѣнія о которыхъ могутъ быть добыты однимъ только путемъ, изъ »Всеславянской Библіографіи«.

Потребность въ обладаніи своими бібліотеками и музеями въ среди славянъ живущихъ за границей, нашла въ настоящее время свое выраженіе въ учрежденіи близъ Цюриха, въ Швейцаріи, Польскаго національнаго Музея, которымъ завѣдуетъ г. Коржевскій, и еще въ Парижѣ »Bibliothèque polonaise«, директоромъ которой состоитъ Dr. Strembosz*). Кроме того, года два тому назадъ, извѣстный американскій миллиардеръ Андрей Карнежи приобрѣлъ въ Россіи коллекцію русскихъ книгъ, собранныхъ Юдинымъ, заплативъ за эту бібліотеку 500.000 р. (пятьсотъ тысячъ рублей), которую перевезъ въ Питсбургъ въ штатъ Пенсильванія для помѣщенія въ »Carnegie Institut«.

Если мое предложеніе издавать »Всеславянскую Библіографію«, послѣ обсужденія его на съѣздѣ славянскихъ журналистовъ, получить дѣйствительное осуществленіе, то новое изданіе дастъ итоги тѣхъ умственныхъ силъ, которыя живы и дѣятельны среди славянъ и проявляются въ различныхъ видахъ литературнаго творчества. Быть можетъ, обозрывая »дѣла ума« (Пушкинъ) среди многомилліоннаго славянскаго населенія, раскинутаго отъ Адриатическаго моря до Тихаго Океана, оправдается мысль профессора исторіи гарвардскаго университета (Harvard University, Cambridge, Mass., U. S. A.) Арчибалда Кэри Кулиджа (Archibald Cary Coolidge), что, если въ XIX. ст. идея государственнаго націонализма создала единство Италіи и Германіи, то въ XX. ст. на смѣну идеѣ государственнаго націонализма суждено выступить идеѣ міроваго имперіалистическаго націонализма, для осуществленія которой требуются двѣ условія: обширная территорія и живущее на ней однородное населеніе. Славяне удовлетворяютъ обоимъ этимъ требованіямъ. Не смотря на ихъ разрозненность въ политическомъ, религіозномъ, лингвистическомъ отношеніи, среди славянъ возможно общеніе въ области интеллектуальной и экономической. Въ этомъ направленіи предстоить всѣмъ изучающимъ современное положеніе славянъ предпринять свои

*) L'institut international de Bibliographie, Notice — Catalogue, 1908. Bruxelles, page 55, 59. —

изслѣдованія, дабы узнать насколько осуществимъ »практическій неопанславизмъ«.

Въ этомъ отношеніи интересное сопоставленіе представляютъ двѣ однородныхъ явленія — »практическій панславизмъ« и »панамериканизмъ«, — первый, сближающій разрозненныхъ славянъ, — второй, объединяющій 21 американскихъ республикъ.

На этомъ историческомъ поприщѣ Съѣзду Славянскихъ журналистовъ предстоитъ сказать свое вдумчивое, вліятельное и ответственное слово!

А. Борзенко,

см. »Энциклопедическій словарь, дополнительный томъ, Брокгауза и Ефрона. 1905 г.; Критико-біографическій словарь русскихъ писателей С. Венгерова; »Русско—Славянский Ежегодникъ« съ портретомъ А. Борзенко, Москва 1908. »Славянский путешественникъ, Москва, 1908, Н. 1., издатель-редакторъ С. О. Коницкѣ, съ статью о дѣятельности А. Борзенка по созыву Славянскаго Съѣзда. —

11. августа н. с. 1908. Одесса, Дерибасовская. 9. —

O slovanském topografickém slovníku.

Ctění páni kolegové!

Lituji upřímně, že mi není možné tohoto sjezdu se účastnit a podati ústní zprávu o stavu záležitosti slovníku zeměpisného. Již na sjezdu v Dubrovniku, kde p. kol. Hovorka referoval, musel jsem prohlásiti, že mi ve vysokém věku není možné na doplnění a utvoření slovníku pracovati a odevzdal jsem svůj materiál ctěnému výboru svazu slovanských novinářů. Byl pořízen opis slovníku, avšak nedostatečně a nedbale provedený (na mnohých místech slova vynechána), že musí teprv býti k tisku upraven, což jest práce velice namáhavá a piplavá. Pustil jsem se však přece do práce a nějakou část jsem zpracoval. Dospěl jsem až ku slovu »Koschumburg«. Ale i tu jest třeba některých doplňků, zejména ze zemí jihoslovanských, k čemuž jest materiál připraven. Jest mi však nemožno, abych v práci této pokračoval. Nebylo-li by jinak možná, myslím, že by stačilo, kdyby se slovník dal do tisku tak, jak jsem ho za svého mládí sestavil. Nevyhovoval by úplně, ale přece by to bylo lepší něco než nic. Kdybyste však trvali na tom, aby slovník ve směru moderní potřeby byl doplněn, bylo by třeba ustanoviti pracovníka, který by tuto práci doplnil. Materiál k tomu potřebný bych mu dal a mimo to práci revidoval nebo po případě informoval. Myslím, že by tato práce mohla se provésti během jednoho roku, i mohlo by se asi na podzim příštího roku přikročiti k tisku. Jelikož mi, jak jsem uvedl, není možná, abych se sjezdu účastnil i prosím, aby mně o debatě, pronesených přáních a usneseních byla dána zpráva, načež učiním, co v mých silách bude. Přijmětež, velectění páni kolegové, můj srdečný pozdrav s přáním hojného zdaru lublaňského sjezdu.

Činím tedy návrh: Slavný sjezde račiž výbor Ústř. svazu vyzvati, aby k ukončení topografického slovníku přijal honorovaného spolupracovníka, jenž by pod mým dozorem dílo ukončil.

Josef Kummer.

V Praze, 20. srpna 1908.

Въ Люблянскій конгрессъ славянскихъ журналистовъ, Всеславянскій органъ печати.

Не журналисту на съѣздѣ дѣятелей печати подробно доказывать то огромное вліяніе, которое наше оружіе — печатное слово, должно оказать на всякое проявленіе общественной мысли вообще и въ частности на осуществленіе въ жизни идей славянской взаимности, объединенія и солидарности на почвѣ культурной и экономической дѣятельности.

Для того, конечно, будетъ имѣть огромное, первостепенное значеніе возможно полное взаимное ознакомленіе между собою всѣхъ разнородныхъ славянскихъ народовъ, къ сожалѣнію говорящихъ на языкахъ, довольно значительно различающихся между собою, что безусловно въ сильной степени препятствуетъ этому взаимному ознакомленію. — Только очень незначительная часть образованнаго славянскаго общества настолько знакома съ разными славянскими не нарѣчійми а языками, что можетъ знакомиться съ славянскою мыслью, на какомъ-бы изъ многочисленныхъ славянскихъ языковъ она бы не была высказана.

Безъ широкаго взаимнаго ознакомленія славянскихъ народовъ трудно ожидать должнаго объединенія. Для меня, какъ русскаго, этотъ вопросъ является особенно важнымъ, такъ какъ не могу не сознаться, что огромное большинство русской интеллигенціи по причинамъ, о которыхъ здѣсь не мѣсто распространяться, весьма мало освѣдомлено о славянахъ и славянскомъ дѣлѣ вообще и потому довольно сдержанно до сихъ поръ относилось къ могучему новому потоку славянской мысли, который я считаю огромной важности и значенія.

Считаю потому необходимымъ предложить конгрессу создать всеславянскій органъ печати на слѣдующихъ главныхъ основаніяхъ:

- 1-й. Въ виду техническихъ условій органъ этотъ не можетъ быть ежедневнымъ. Онъ можетъ быть потому **еже-недѣльнымъ** или **ежемѣсячнымъ**.
- 2-й. Онъ долженъ печататься на 4-хъ славянскихъ языкахъ:
а) Русскомъ, б) Чешскомъ, в) Польскомъ и г) Сербскомъ (для всѣхъ южныхъ и юго-западныхъ славянъ).

- 3-й. Считаю желательнымъ, чтобы онъ печатался также и на 5-омъ языкѣ (можно факультативно — извѣстное число экземпляровъ) — французскомъ. Кромѣ того, что этотъ языкъ является языкомъ международнымъ, дипломатическимъ, и потому облегчить распространеніе и пропаганду славянской идеи во всемъ образованномъ мірѣ, нельзя не признать, что давно уже многіе французскіе публицисты и ученые съ ясно выраженной большою симпатіей къ славянамъ въ ихъ борьбѣ съ воинственнымъ пангерманизмомъ много способствовали изученію и разъясненію славянскаго вопроса. — Не мало появилось, особенно за послѣднее время, серьезныхъ и прекрасныхъ работъ по этому вопросу. (Chéradame, René Henry, Jean Bourlier, Léon Lamanche, André Bar и др.).
- 4-й. Центральная редакція этого органа должна находиться въ Прагѣ. Не говоря о другихъ причинахъ, дающихъ на то право этому центру славянской культуры и все-славянскаго движенія, по чисто техническимъ причинамъ центральное направленіе органомъ должно быть, по моему мнѣнію, въ этомъ городѣ.
- 5-й. Въ Петербургѣ или Москвѣ для русскаго изданія, Варшавѣ или Краковѣ, для польскаго и Загребѣ или Бѣлградѣ для Сербскаго должны быть мѣстныя редакціи.
- 6-й. Вопросы о technikѣ редактированія, составленія, печатанія органа должны быть разработаны техническою коммиссіей, избранной конгрессомъ въ 1-й же день его засѣданій, съ тѣмъ, чтобы представить на утвержденіе этого-же съѣзда окончательный проэктъ рѣшенія этого вопроса возможно полно разработанный. — Не думаю, чтобы при столь значительномъ участіи въ конгрессѣ лицъ хорошо знакомыхъ съ техникою журнальнаго дѣла, представило-бы затрудненія быстро, обстоятельно и практически разработать этотъ довольно сложный вопросъ.
- 7-й. Первоначальный капиталъ, нужный, чтобы начать изданіе этого органа, нужно собрать немедленно по подпискѣ (паи) во всѣхъ славянскихъ странахъ по разверсткѣ. Предлагаю, факультативно, слѣдующую приблизительную схему: Россія 25%, Чехія и Польша

20%, Болгарія и Сербія по 10%, Хорватія и Словенія по $7\frac{1}{2}\% = 100\%$.

8-й. Такъ какъ врядъ-ли удастся собрать достаточно большую сумму, чтобы съ самаго начала поставить дѣло на соответствующую основной идеѣ высоту, обратиться отъ конгресса съ именною просьбою—воззваніемъ ко всѣмъ выдающимся ученымъ, публицистамъ и литераторамъ славянамъ, а также французамъ (факультативно) поддержать задуманное столь важное дѣло своимъ просвѣщеннымъ сотрудничествомъ, причѣмъ если не будетъ хватать первое время средствъ на оплату статей приличнымъ гонораромъ, просить названныхъ не требовать, на первое только время, гонорара. — Убѣжденъ, съ одной стороны, что не мало упомянутыхъ лицъ откликнутся на призывъ съѣзда, съ другой-же участіе ихъ въ органѣ обезпечитъ успѣхъ его и очень скоро явится возможность оплачивать ихъ статьи приличнымъ гонораромъ.

9-й. Органъ этотъ долженъ начать выходить не позже 1-го Января 1909 г. 4-ыхъ мѣсяцевъ достаточно для подготовительныхъ работъ.

Послѣднимъ предложеніемъ, которое должно было-бы стоять первымъ, является, что въ направленіи своемъ органъ этотъ долженъ, конечно, строго держаться основныхъ принциповъ и началъ выработанныхъ и вылившихся изъ общаго мысли на Пражскомъ всеславянскомъ съѣздѣ: солидарность и взаимность всѣхъ Славянъ, объединеніе ихъ на почвѣ культурной и экономической на основахъ свободы и равноправія, права на культурное самоопредѣленіе всѣхъ славянскихъ народностей.

Если конгрессъ согласится въ общихъ чертахъ съ моимъ предложеніемъ, предлагаю ему: Одобривъ главные основанія моего доклада, для разработки подробностей его избрать комиссію по одному члену отъ представителей каждой народности съ представленіемъ также каждому члену конгресса принять участіе въ работахъ комиссіи лишь съ совѣщательнымъ правомъ голоса.

Ал—ръ Стоховачъ,

Делегатъ 1го Всероссийскаго съѣзда печати.

Бѣлградъ, 25. Іюля 7. Авг. 1908.

Zpráva o činnosti výboru Ústředního Svazu slovanských novinářů.

Sjezd Ústředního svazu, v roce 1906 v Uherském Hradišti konaný, schválil několik důležitých resolucí a návrhů, jicáž provedení přikázáno výboru Svazu. V četných schůzích, v Praze konaných, výbor o veškerých návrzích a podnětech sjezdu pilně rokoval a uvažoval.

Jak postoupila otázka zřízení slovanské tiskové kanceláře, o tom podrobnosti uvedeny jsou v referátu p. ředitele Prokopa Grégra.

V záležitosti reformy tiskového zákona výbor Svazu úsilovně domáhal se splnění tužeb novinářů a jejich organizací. Všem slovanským klubům poslaneckým i vynikajícím poslancům zaslal seznam požadavků, v jakých směrech žádá za reformy v tiskovém zákoně a vydal provolání k českému lidu, aby volil za poslance jen takové kandidáty, kteří ujistí, že budou působiti k moderní reformě tiskového zákona. Výsledky všech těchto kroků, žel, jsou velmi nepatrné.

Výbor také se zabýval otázkou sociálního postavení žurnalistů. Ve smyslu referátu, předneseného na sjezdu v Uh. Hradišti, zaslal 24 vydavatelstvům čelných listů slovanských přípis, v němž žádal, aby zavedeny byly smlouvy mezi novináři a vydavatelstvy, doporučil zřízení kvinkvenálek, stanovení šestinedělní dovolené a pod. Bude však nutno ještě dlouho pracovati, než se domůžeme splnění těchto přání!

Utiskování Poláků v Poznaňsku, horním Slezsku a západních Prusích zavedlo výboru Ústředního svazu podnět, aby na všech stranách vzbudil sympatie pro utiskované příslušníky polské národnosti. Zaslány přípisy městské radě král. hlav. města Prahy (která učinila projev sympatie a požádala o intervenci ve prospěch utlačovaných J. E. D. ryt. Abrahamowicze, tehdejšího předsedu kola polského) a všem arcibiskupstvím i biskupstvím v král. Českém a markr. Moravském. Knížecí arcib. konsistoř v Olomouci odpověděla na žádost výboru za intervenci sv. stolice, že »sv. stolice o poměrech vyličených dostatečně zpravena jest a zajisté se o zjednání nápravy vynasnaží, seč bude.

Sv. stolici neschází ochotné vůle přispěti ku pomoci, ovšem ale nelze toho tajiti, že v podobných případnostech nedostává se jí moci k tomu«. Také »Katolicko politická jednota pro království České« odvětila, že ve prospěch polského vyučování náboženství »dle možnosti kroky učiní«.

Záležitost zřízení stolice pro žurnalistiku nebyla prozatím ukončena. Ve věci informační a umísťovací kanceláře rozeslán 50 význačným listům slovanským dotazník, ze kterých měst slovanských přejí si dopisovatele, ve kterém jazyku přejí si dopisovati a jaký honorář by platily. Na půl sta dotazů došly pouze dvě odpovědi. Poněvadž nebylo popotávky, bylo ovšem bezúčelno uspořádati seznam korespondentů.

Výbor podal dále obsáhlý protest proti germanisacním snahám ústřední statistické kanceláře a s úspěchem zakročil na odvolání zákazu vstupu Štěpána Radíče na půdu Předlitavska. Výbor stanovil zásadu, že ke sjezdu Svazu přijímají se pouze organizovaní novináři; výjimku učiní výbor Svazu jen v případech zvláště uznání hodných.

Výbor učinil projev proti tendenčnímu a nesprávnému zpravodajství uherské tiskové kanceláře.

Záležitost vydání slovanského topografického slovníku měl výbor stále na zřeteli a doufá, že k příštému sjezdu Svazu tato důležitá příručka bude vydána.

Valná hromada Ústředního svazu konala se v prosinci 1907 v Praze a učinila tyto pozoruhodné projevy:

Valná hromada jednomyslně schválila následující projev k návrhu kol. R. C e j n k a: »Valná hromada Ústředního svazu slovanských novinářů připojuje se ku protestu »Towarzystwa dzienikarzy polskich« ve příčině protipolských předloh říšsko-německých, děkuje slovanským poslancům poslanecké sněmovny rady říšské za energické jejich projevy proti tomuto modernímu barbarismu a vyslovuje naději, že i slovanští členové delegací pozvednou svého hlasu k ochraně polského národa proti těmto, v dějinách civilisace neslýchaným útokům na přirozená práva lidská. Veškeré slovanské žurnalistice Ústřední svaz pak doporučí, aby věci této co nejpečlivější pozornost věnovala, ji svědomitě stopovala a seč jest se snažila, aby tento neslýchaný útok na polský národ byl co nejdříve odražen.«

Rovněž jednohlasně byl schválen následující návrh kol. J. K u m m r a: »Ústřední svaz slovanských novinářů v dnešní své valné hromadě projevuje uvězněnému faráři Hlinkovi a ostatním uvězněným slovenským vlastencům a obětím nešťastné události v Černové své srdečné účastenství a vyslovuje bratrskému národu slovenskému vroucí sympatie.«

Projevy díky za obranu utlačovaných Slováků zaslány Björnsterneu Björsonovi.

Ve schůzi své dne 25. dubna 1908 učinil výbor Svazu tento projev:

»Výbor Ústředního svazu slovanských novinářů ve své schůzi, dne 25. dubna 1908 v Praze konané, na podnět polských novinářů posuzoval zavraždění haličského místodržitele hr. Ondřeje Potockého se stanoviska slovanské myšlenky, i usnesl se veřejně prohlásiti, že s tohoto stanoviska nejen skutek Miroslava Sičinského, nýbrž každý čin terroru, co jich spácháno Slovany na Slovanech od desíti let na jihu a východě slovanském, rozhodně musí býti odsouzen.

Po celé XIX. století slychati bylo předpovědi velikých mužů nejen ze Slovanstva, nýbrž i z národů cizích, že věk XX. bude věkem slovanským a že Slované vystoupí na jeviště světových dějin, aby zahájili novou jejich epochu, věk svobody a lásky.

Než aj! Slované toužebně očekávaný XX. věk zahájili vzájemným terrorisováním a vražděním, jež hrozí, nebude-li záhy zastaveno, vyhledávati si stále nové oběti a strhovati do svého záhubného víru pořád širší kruhy.

Slovanům může být útěchou jedině to, že všechny tyto neblahé jevy vycházejí od těch, kdo, třeba byli syny matek slovanských, zůstali cizí slovanské myšlence, z čehož možno čerpati naděje, že tyto odsuditelné jevy budou vyznavačům slovanské myšlenky odstrašujícím příkladem, jak Slované spolu svoje záležitosti a spory vyřizovati nemají.

Naproti tomu dlužno ukázati na skutek odvodělé paní hraběnky Ondřeje Potockého, jež nad otevřenou rakví svého manžela vrahu jeho odpustila, že to je skvělý čin slovanský, — proto slovanský, že křesťanský.

Jím paní hraběnka Potocká dala Slovanům příklad, že si mají na vzájem odpouštět i to i v případech, kde se jim bolestí a žalem srdce svírá. Až terror a vraždění ustoupí heroickým činům slovanského srdce, bude připravena půda všeobecnému smíru v rodině slovanské a tím té dávno čekané době, kterou předpovídali proroci slovanské myšlenky!

Zmínku o nejdůležitější práci výboru ponechal jsem na konec, neboť právě v minulých dnech učiněno o ní důležité rozhodnutí. Týká se stanov »Všeslovanského svazu novinářů«. Výbor, vyslechnuv i názory expertů mimo svůj okruh, uznal za nejvhodnější, aby podána byla žádost u ministeria vnitra za schválení založení »Všeslovanského svazu novinářů«, který by sdružoval novinářské spolky slovanské, nechat sídliti v kterémkoli státě. Stanovy zadány v těchto dnech několika jednotlivci ke schválení.

V minulých dvou letech řady naše opustili kolegové O. A. Mončalovský, J. Merhaut, Jul. Drobný, A. Krejčí, dr. V. Ryba, Mečislav Schmitt, Svat. Čech a F. Drha. Čestná pamět budiž jim zachována!

Svaz soustřeďuje nyní sedm organizací novinářských a sice: Spolek českých žurnalistů se 75 členy, spolek žurnalistů polských se 63 členy, Jednotu českých novinářů s 54 členy, spolek ruských žurnalistů s 8 členy, Sdružení českých novinářů na Moravě a ve Slezsku se 17 členy, Svazek polských literátů ve Vídni s 23 členy a Družstvo slovinských novinářů a spisovatelů se 40 členy. Imění má Svaz 3034 K 68 h.

Josef Vejvara.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJILNICA

00000476184

UNIV. KNJIZNICA
Ljubljana

67734